

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Čj.: 122 069/99-11134
Signatura: bl2ws301

Oblastní pracoviště č. 12 - Brno
Okresní pracoviště Brno - město

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Škola:	EKO GYMNÁZIUM BRNO o.p.s. Labská 27, 625 00 Brno
Identifikátor ředitelství:	600 013 785
Ředitel školy:	RNDr. Petr Handlíř
Zřizovatel:	Nadace Auxis Praha, V závětrří 4/6, 170 00 Praha 7
Príslušný školský úřad:	ŠÚ Brno, Křížová 22, 603 00 Brno
Termín inspekce:	2. - 4. února 1999
Inspektorky:	PhDr. Jana Plšková - vedoucí týmu RNDr. Marie Machálková - členka týmu
Předmět inspekce:	Posouzení činnosti školy ve vybraných částech dle § 18 odst. 3, 4 zákona č. 564/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Podmínky a průběh vzdělávání
Označení dokladů a ostatních materiálů, o které se zjištění opírá:	Zakládací listina o založení obecně prospěšné společnosti EKO GYMNÁZIUM BRNO o.p.s., Rozhodnutí MŠMT ČR o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení čj. 32 147/97-21, informační výpis ze sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení platný od 1. 9. 1998, třídní knihy tříd, v nichž byly realizovány hospitace, rozvrh hodin, personální dokumentace učitelů, kteří vyučují sledovaným předmětům, vybrané třídní výkazy, učební plán čj. 25 049/95 pro gymnázia se čtyřletým studijním cyklem, učební plán čj. 2967/92 pro gymnázia se šestiletým studijním cyklem, generalizovaný učební plán čj. 25 048/95 pro gymnázia s osmiletým studijním cyklem, učební dokumenty MŠMT ČR čj. 16 847/96-2 pro vzdělávací program Základní škola a učební osnovy čtyřletého gymnázia pro sledované předměty, výroční zpráva o činnosti a hospodaření školy za šk. r. 1997/98, zápisy z pedagogických rad, tematické plány pro výuku v hospitovaných předmětech, vybrané zápisy ze schůzek předmětových komisí sledovaných předmětů, seminární práce žáků z ekologie a biologie, namátkou vybrané sešity žáků a studijní průkazy, dokumentace žákovské knihovny, hospitační záznamy ČŠI

Česká školní inspekce se zaměřila na hodnocení podmínek a průběhu vzdělávání v předmětech český jazyk a literatura, seminář českého jazyka, anglický jazyk, seminář anglického jazyka, ruský jazyk, ruská konverzace, fyzika, chemie, seminář chemie a ekologie.

ZJIŠTĚNÉ SKUTEČNOSTI A JEJICH HODNOCENÍ

1 Hodnocení materiálně technických podmínek výchovně vzdělávací činnosti

Škola má pro výuku sledovaných předmětů dobré prostorové podmínky. Vybavení pomůckami a funkční didaktickou technikou je pro sledované předměty humanitního zaměření vyhovující, navíc jednotliví vyučující shromažďují pro výuku příslušného předmětu své vlastní materiály. Žáci i učitelé mají možnost využít služeb žákovské a učitelské knihovny. Doplnění fondu je limitováno finančními možnostmi; chybí např. odborné časopisy a větší počet výkladových slovníků spisovné češtiny. Specializované učebny pro výuku cizích jazyků nebyly dosud zřízeny.

Základní vybavení pomůckami pro výuku přírodovědných předmětů umožňuje plnit vzdělávací program. Některé praktické laboratorní činnosti dané standardy a výukovými cíli v chemii se daří zvládat jen za zvýšeného úsilí vyučujících. K výuce přírodovědných předmětů je využívána jednak odborná učebna a laboratoř základní školy, jednak vlastní odborná učebna s kvalitní audiovizuální technikou a možností Internetu.

Fond učebnic pro nižší gymnázium je dostatečný. Ve vyšších třídách disponovali učebnicemi a texty učitelé a ti žáci, kteří respektovali doporučení vyučujících, příp. se slevou odkoupili školou nabízené učebnice.

Materiálně technické podmínky výchovně vzdělávací činnosti ve sledovaných vyučovacích předmětech hodnotíme jako spíše nadprůměrné.

2 Hodnocení psychohygienických podmínek

Učebny jsou přiměřeně velké a vhodně osvětlené, jen zřídka byly vybaveny motivujícími materiály, projekty žáků či estetickými prvky. Žáci se mohou stravovat ve školní jídelně, mají podmínky k dodržování pitného režimu, využívají prostory pro relaxaci. Rozvrh hodin odpovídá požadavkům vyhlášky MŠMT ČR č. 354/1991 Sb., o středních školách.

Psychohygienické podmínky hodnotíme jako spíše nadprůměrné.

3 Hodnocení personálních podmínek

Hospitovaným předmětům vyučují na gymnáziu většinou pedagogové s odpovídající odbornou a pedagogickou způsobilostí. Pouze anglické konverzaci (9 hodin týdně) vyučuje zatím vysokoškolský student bez odborné a pedagogické způsobilosti a předmětu ekologie učitelka bez pedagogické způsobilosti pro daný stupeň.

Kvalita interpersonálních vztahů je na dobré úrovni, vedení školy vytváří příznivé podmínky pro stabilizaci učitelského sboru.

Personální podmínky ve sledovaných vyučovacích předmětech hodnotíme jako spíše nadprůměrné.

4 Plnění učebních osnov

Jak vyplývá ze srovnání učebních osnov, tematických plánů a zápisů v třídních knihách, někteří vyučující plní schválené učební dokumenty a jejich tematické plány odpovídají učebním osnovám. V učebních dokumentech a jejich plnění však shledala ČŠI také nedostatky:

V předmětu český jazyk a literatura chybí v některých plánech pro nižší ročníky víceletého gymnázia konkrétní obsahové vymezení literárního učiva, příp. jeho časové rozvržení. Důsledkem je, že vyučující ve vyšších ročnících nemají konkrétní informace o poznacích, které žáci získali předchozím studiem. V jedné třídě dochází k výrazné redukci jazykového učiva. Dokládají to jednak zápisy v třídní knize, jednak tematický plán, v němž není jazyková složka vůbec zastoupena. Tematické plány některých tříd neobsahují jazyková témata stanovená učebními osnovami pro příslušný ročník (zvuková stránka jazyka, odborný styl).

Mezi volitelnými předměty pro 4. ročník čtyřletého studijního cyklu uvádí škola v učebních plánech seminář z českého jazyka. Pro daný předmět byl vypracován vlastní učební dokument podepsaný ředitelem školy. Tyto „Osnovy semináře českého jazyka pro šk. r. 1998/99“ neodpovídají svým obsahovým vymezením názvu předmětu.

V tematickém plánu předmětu anglický jazyk je v jedné třídě uvedeno pouze mluvnické učivo, ačkoli učební osnovy pro příslušný ročník kladou důraz na komplexní rozvoj řečových dovedností a seznamování s realii.

Mezi volitelnými předměty pro 4. ročník čtyřletého studijního cyklu a 7. ročník osmiletého studijního cyklu uvádí škola v učebních plánech anglický seminář. Pro daný předmět byly vypracovány vlastní učební dokumenty podepsané ředitelem školy. Tyto dokumenty s názvem „Osnovy pro školní rok 1998-99, Seminář anglického jazyka“ zahrnují tematické celky, nikoli však cíle vzdělávání v tomto předmětu. Také volitelnému předmětu ekologie se vyučuje v 6. a 7. roč. osmiletého studijního cyklu podle vlastních učebních dokumentů, kterými rovněž postrádají alespoň nejvýznamnější cíle vzdělávání.

Skupina šesti žáků přijatých ze sedmého ročníku základní školy do tercie osmiletého gymnázia je vyučována v předmětu chemie podle učebních dokumentů vypracovaných školou. Tito žáci byli v 7. ročníku ZŠ vyučováni podle učebního plánu, v němž nebyla chemie pro tento ročník zařazena. V důsledku toho učební dokumenty vypracované školou pro uvedenou skupinu žáků nekorespondují s osnovami chemie pro tercii, podle nichž jsou vyučováni ostatní žáci třídy.

Srovnání učebních osnov, tematických plánů a zápisů v třídních knihách ukázalo dílčí nedostatky v plnění osnov. Vlastní učební dokumenty pro dva volitelné předměty nezahrnují alespoň nejdůležitější cíle vzdělávání. Vzhledem k uvedeným skutečnostem hodnotíme tuto oblast ve sledovaných vyučovacích předmětech jako průměrnou.

5 Hodnocení z hlediska kvality vyučování

Český jazyk a literatura, seminář českého jazyka

Vyučovací jednotky se zejména ve vyšších třídách vyznačovaly odborně fundovaným výkladem či přednáškou, při níž se uplatnil spíše vysokoškolský styl inspirující k dalšímu sebevzdělávání. Důležitou roli zde hrála osobnost vyučujícího: svým zaujetím, znalostmi, aktuálními informacemi a pohotovými citacemi získal zájem žáků a jejich pozornost. Vedle zmíněných postupů našla v některých hodinách uplatnění práce s textem, při níž žáci prokázali schopnost obsahové analýzy a ojedinele spojovali obsah s funkcí jazykových prostředků. Zejména v nižších ročnících reagovali spontánně a uplatnili svou fantazii. Pokud vyučující použili stereotypní monologické metody, žáci byli stimulováni k pouhému přejímání hotových soudů a k paměťové reprodukci faktů,

nikoli k uplatnění vlastních názorů a postojů. Efektivnost výuky negativně ovlivňovalo dlouhé individuální zkoušení zaměřené převážně na faktografii, nikoli na čtenářskou zkušenost. Diktování podrobných zápisů někdy suplovalo práci s učebnicemi, slovníky a jinými informačními zdroji. Referát žáka o přečtené knize byl svědomitě připraven, postrádal však kontaktné stylistické prostředky a zřetel k posluchačům. To spolu s monotónním přednesem a závislostí na napsaném textu mělo za následek nezáměr a pasivitu posluchačů. V hodinách chyběly pomůcky a didaktická technika zejména tam, kde je literární dílo spjata s výtvarným uměním či hudbou.

Volitelný předmět seminář českého jazyka dotovaný dvěma hodinami týdně navštěvují všichni žáci maturitních tříd. Jeho obsah spočívá především v přípravě žáků k maturitní zkoušce, jak dokládají zápisy v třídních knihách. Obě tyto skutečnosti se odrazily ve sledované výuce. Neefektivní individuální zkoušení, frontální styl a převaha verbálních aktivit učitele nerozvíjely intelektuální ani estetické dovednosti žáků, nenabízely možnost tvůrčího sebevyjádření. Použité metody neodpovídaly seminární formě, nevedly k aktivnímu podílu studentů na výuce, nevycházely z jejich individuálních zájmů a schopností v dané oblasti. Ničím se nelišily od metod uplatňovaných v běžných vyučovacích hodinách českého jazyka a literatury.

Kvalitu vyučování v předmětu český jazyk a literatura hodnotíme na základě sledovaných hodin celkově jako průměrnou, v semináři z českého jazyka jako podprůměrnou.

Cizí jazyky (anglický jazyk, seminář anglického jazyka, ruský jazyk, ruská konverzace)

Všechny hospitované hodiny proběhly v tradičně uspořádaných učebnách. Jejich obsahová náplň odpovídala požadavkům osnov. Nedostatky se projevíly v oblasti plnění cílů stanovených osnovami, zvláště pokud se týká rozvoje komunikativních kompetencí. Systematické a promyšlené rozvíjení řečových dovedností bylo patrné pouze v hodině konverzace. Hodiny byly zřídka vedeny výhradně v cizím jazyce, častěji se střídal cizí jazyk s češtinou.

Některé vyučovací jednotky se vyznačovaly jasným výkladem a efektivním využitím času. Přispívaly k aktivizaci žáků dialogizovaným čtením, aplikací mluvnických struktur při párové konverzaci a prezentací souvislých připravených projevů. Zejména v nižším ročníku se uplatnily hravé formy výuky a originální pomůcky. Uvedené přístupy navozovaly atmosféru činnosti a radosti z dosaženého pokroku. Vyučující získávali zpětnou vazbu, např. pomocí kontrolního testu. Ověřování znalostí se však někdy omezovalo na izolovaná slova, chyběla tvorba vět, důkladné opakování a procvičení nové slovní zásoby v různých kontextech. Řada gramatických jevů se procvičovala spíše písemně než ústně. Uplatňovala se většinou interakce mezi učitelem a žáky, méně mezi žáky samotnými. Z produktivních dovedností tak převažovaly odpovědi žáků na otázky učitele. Přes rozdílnou úroveň a diagnostikované specifické vývojové poruchy učení byli všichni žáci skupiny vyučováni stejnému učivu, stejným tempem a stejnými metodami. Zatímco v některých hodinách byly s úspěchem využity cizojazyčné časopisy a další doplňkové materiály, jinde chyběly základní pomůcky (mapa).

Konverzace v cizím jazyce není zařazena jako samostatný volitelný předmět, nýbrž tvoří součást příslušného předmětu s dotací jedna hodina týdně. Je klasifikována společně s jazykem; pokud jí vyučuje jiný učitel, klasifikační stupeň se stanovuje dohodou obou vyučujících. Mimořádným přínosem pro konverzaci je suverénní ruština rodilé mluvčí spolu s její schopností odstraňovat psychické zábrany a podporovat sebevědomí žáků při cizojazyčné komunikaci. Všichni žáci skupiny intenzivně spolupracovali, rozvíjeli pod

jejím vedením jak své produktivní, tak i receptivní dovednosti, vyjadřovali vlastní názory, uplatnili svou fantazii a individuální vkus.

Kvalitu vyučování v předmětech anglický jazyk a seminář anglického jazyka hodnotíme na základě sledovaných hodin jako průměrnou, v předmětu ruský jazyk celkově jako spíše nadprůměrnou, především vzhledem k vynikající úrovni konverzace.

Chemie, seminář chemie

Výuka se realizovala převážně v kmenových učebnách, které postrádaly motivující prvky či didaktické pomůcky pro upevnění učiva. Při praktických činnostech žáků byla využita funkčně vybavená odborná učebna.

Učitelé si stanovili reálné a dosažitelné cíle, které se podařilo naplnit. Díky názornému a srozumitelnému výkladu s využitím modelů atomů pochopili žáci v nižším ročníku i obtížné abstraktní pojmy. Živě a spontánně se podíleli na výuce, aktivity žáků převažovaly nad aktivitami učitele. Při práci s modely pracovali ve dvojicích, dařilo se jim plnit požadované úkoly. I přes vhodně zvolené metody a srozumitelný názorný výklad projeví někteří žáci základní neznalosti a nedokázali se orientovat ve vztazích a souvislostech. Ve vyšších ročnících při výkladu většinou převládaly verbální aktivity učitele, spoluúčast žáků byla spíše výjimkou. Zdlouhavé diktování učiva bez využití učebnic v některých hospitovaných hodinách nevedlo žáky k samostatnosti. Získávají tak hotové poznatky, jsou pasívními účastníky vyučovacího procesu. V hodinách semináře se převážně opakuje učivo k maturitním zkouškám či řeší aplikační úlohy k přijímacím zkouškám. Nejsou v něm zařazovány experimentální činnosti ani učivo prohlubující dosavadní poznatky. V žádné ze sledovaných hodin nebyla využita audiovizuální technika. Při frontálním opakování se uplatnily texty s úlohami, s učebnicemi pracovali pouze žáci v nižších ročnících. Vstřícný vztah učitelů a pozitivní atmosféra kladně ovlivnila výuku. Efektivita a kvalita jednotlivých sledovaných hodin se pohybovala od úrovně spíše nadprůměrné až po spíše podprůměrnou.

Celkově hodnotíme kvalitu výuky chemie jako průměrnou.

Fyzika

Výukové cíle, stanovené v souladu s obsahem vyučovacích jednotek, byly splněny. Při klasických metodách výkladu převládaly verbální aktivity učitelů. Pokud byly využity názorné pomůcky a demonstrační pokusy, žáci se podíleli na procesu. Vyučující rozvíjeli logické myšlení formou problémových úloh, kladli důraz na praktické aspekty učiva a chápání souvislostí fyziky a okolního světa. Využití matematického aparátu bez praktických činností a názorných modelů nebylo vzhledem k věku žáků v nižším ročníku z didaktického hlediska optimální. Individuálním a orientačním opakováním učiva či řešením aplikačních úloh získali vyučující kontrolu o znalostech žáků a schopnosti aplikovat získané poznatky. Ne vždy byli žáci schopni samostatně řešit úlohy, mnozí je zvládali pouze za pomoci učitele. Pro zvýšení efektivity při řešení aplikačních úloh byly žákům poskytnuty texty. Všichni pracovali stejným tempem, nebyla uplatněna diferenciacce, přestože učební schopnosti a aktivita žáků se v některých třídách výrazně lišily. Audiovizuální technika ani učebnice využity nebyly. Diktováním učiva nejsou žáci vedeni k samostatnosti ani rozvíjení tvůrčích schopností. Oboustranně vstřícné vztahy mezi učiteli a žáky spolu s klidnou pracovní atmosférou se pozitivně odrážejí v kvalitě výuky. Její úroveň se ve sledovaných hodinách pohybovala od průměrné až po spíše nadprůměrnou.

Kvalita výuky fyziky ve sledovaném vzorku hodin je celkově na průměrné úrovni.

Ekologie

Cíle vyučovacích jednotek stanovila vyučující s ohledem na činnosti žáků. Ty ve sledovaných hodinách převažovaly nad aktivitami učitele. V jednom případě byl cíl a téma hodiny zaměněn. Střídání činností, využití videoprogramu, učebnic, odborné literatury a textů kladně ovlivnilo efektivitu a kvalitu procesu. Při vlastní práci měli žáci dostatek prostoru pro vyjádření svých názorů. Nové poznatky byly vyvozovány za spoluúčasti žáků. Dokázali argumentovat a hledat optimální řešení. Vyučující využívala neformální aktivizující metody, které směřují k naplňování cílů ekologické výchovy, pěstují v žácích žádoucí volní vlastnosti a schopnost zaujímat postoje k řešení daných modelových ekologických problémů.

Kromě získávání teoretických poznatků je součástí předmětu účast na exkurzích, práce na ekologických projektech a besedy s odborníky.

Kvalita výuky ekologie ve sledovaných hodinách měla nadprůměrnou úroveň.

6 Hodnocení z hlediska výsledků vyučování

Chování žáků bylo přirozené a většinou ukázněné. Jejich znalosti i praktické a komunikativní dovednosti se v jednotlivých předmětech a hospitovaných hodinách lišily v závislosti na učebních schopnostech a použitých výukových metodách. Vedle kultivovaných souvislých projevů se objevovaly i jednoslovné či jednověťové odpovědi.

Ve sledovaných předmětech humanitního zaměření prokázali žáci schopnost reprodukovat naučená fakta, pořizovat samostatné záznamy z učitelova výkladu, vytvořit referát o přečtené knize, prezentovat před třídou souvislý připravený český i cizojazyčný projev či vést po krátké přípravě cizojazyčné interview. Většinou nebyli stimulováni ke komunikaci, diskusi a vzájemné spolupráci, na vyslechnuté projevy zpravidla nereagovali. Interpretace textu a jazykový rozbor činily značné obtíže, při samostatných vystoupeních byla patrná závislost na písemné přípravě a nízká schopnost rozlišit podstatné od podružného. Při cizojazyčné výuce výrazně chyběla dovednost tvořit otázky a vysvětlovat význam slov bez užití českých ekvivalentů.

Ve sledovaných přírodovědných předmětech byli žáci schopni řešit zadané úkoly převážně za pomoci učitele, ve výjimečných případech nezvládali základní učivo. Zpravidla jen nejnadanější žáci řešili problémy samostatně. Rezervy vzhledem k požadavkům osnov jsou dosud v praktických činnostech a dovednostech žáků vzhledem ke skutečnosti, že práce s laboratorní technikou není rozvíjena v optimální míře. V předmětech biologie a ekologie mají žáci možnost výběru při zpracování seminárních prací. Aktivity žáků v oblasti ekologické výchovy a jejich účast v řešení ekologických projektů korespondují s profilací gymnázia. Úroveň seminárních prací je v některých případech velmi dobrá a svědčí o schopnosti žáků pracovat s odbornou literaturou. Do olympiád a soutěží v přírodovědných předmětech se žáci zapojují jen zřídka. Kontrolní ani srovnávací testy znalostí škola nerealizuje.

Výsledky žáků jsou vzhledem ke vzdělávacímu programu školy na průměrné úrovni.

7 Výroční zpráva

Výroční zpráva o činnosti školy za šk. rok 1997/98 obsahuje požadované údaje v souladu s § 17e odst. 2 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Z většiny závěrů a hodnocení může škola vycházet při další činnosti. Zavádějíci je věta z 5. části III. oddílu - „Učební plány a osnovy jsou řádně plněny, o čemž svědčí zápis z inspekční kontroly, která byla provedena dne 22. května 1998“. Inspekční zpráva z 22. 5. 1998 ve skutečnosti konstatuje plnění učebních dokumentů pouze ve dvou předmětech, kterých se inspekce týkala, totiž základů společenských věd a dějepisu.

Zpráva o hospodaření za šk. rok 1997/98 obsahuje všechny požadované údaje podle § 17 e odst. 3 výše citovaného zákona. V souladu s platnými právními předpisy byly obě zprávy projednány s pracovníky školy.

Výroční zpráva o činnosti školy a výroční zpráva o hospodaření má dobrou úroveň.

8 Jiná zjištění

Ve druhém ročníku osmiletého studijního cyklu je týdenní hodinová dotace navýšena proti generalizovanému učebnímu plánu čj. 25048/95-21-23 o dvě hodiny, ve třetím ročníku o jednu hodinu týdně. Toto nedodržení právní normy je obsahem protokolu o kontrole.

Ve šk. roce 1998/99 bylo přijato do jedné třídy třetího ročníku osmiletého gymnázia, tedy do vyššího ročníku než prvního, 6 žáků ze sedmého ročníku základní školy, a to bez udělení výjimky příslušným školským úřadem. Toto nedodržení právní normy je obsahem protokolu o kontrole.

ZÁVĚRY

Na základě uvedených zjištění hodnotí Česká školní inspekce výchovně vzdělávací činnost školy ve sledovaných oblastech celkově jako průměrnou.

razítko

Podpisy inspektorek: vedoucí týmu PhDr. Jana Plšková v. r.

členka týmu RNDr. Marie Machálková v. r.

V Brně dne 12. února 1999

Přílohy: Protokol o kontrole

Inspekční zprávu jsem převzal dne 12. února 1999

razítko

Podpis ředitele školy RNDr. Petr Handlíř v. r.

Dle § 19 odst. 8 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Na vědomí

Adresát	Datum předání / odeslání zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Zřizovatel:	26. 2. 1999	99/99
Školský úřad:	26. 2. 1999	98/99

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. ČŠI	Text
19. 2. 1999	233/99	Zpráva o odstranění zjištěných nedostatků